

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті

Психология және педагогика кафедрасы

(кафедра атауы)

Білім берудің саласын басқару пәні бойынша

(пән атауы)

6D050300 –Педагогика және психология

(мамандық шифрі және толық атауы)

мамандығының магистранттарға арналған

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

Әдістемелік нұсқауларды бекіту парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/41

БЕКІТЕМІН

ОЖ жөніндегі проректор
_____ Н. Э. Пфейфер

(қолы)

20__ж. «__» _____

Құрастырушы: _____ п.ғ.д., профессор Жұматаева Енгилика

Психология және педагогика кафедрасы
(кафедра атауы)

Білім берудің саласын басқару пәні бойынша
(пән атауы)

6D050300 –Педагогика және психология
(мамандық шифрі және толық атауы)

мамандығының докторанттарына арналған
әдістемелік нұсқаулар

Кафедра отырысында ұсынылды 20__ ж. «__» _____ №
____ Хаттама.

Кафедра меңгерушісі _____ Е. И. Бурдина

Гуманитарлық-педагогикалық факультетінің оқу-әдістемелік кеңесімен
мақұлданды

20__ ж. «__» _____ №____ Хаттама

ОӘК төрағасы _____ Е. Н. Жуманкулова

МАҚҰЛДАНДЫ:

ОӘК бастығы _____ А. А. Варакута

Университеттің оқу-әдістемелік кеңесімен мақұлданды

20__ ж. «__» _____ №____ Хаттама

Пәннің мақсаты және міндеттері:

Пәннің мақсаты: қоғамда болып жатқан әлеуметтік – экономикалық өзгерістерге қатысты білім берудің саласын басқару – оқу-тәрбие жұмысын тиімді жоспарлау және оны ғылыми негізде жүйелеу арқылы доктаранттарды қабілетті, әрі іскер мамандарды дайындаудың тәсілдерін талдау мен зерттеу.

Пәннің міндеттері:

1. «Басқару», «педагогикалық басқару», «педагогикалық менеджмент» түсініктердің ғылыми негіздемесін, мемлекеттік және қоғамдық жүйені басқарудың әдістемесін, басқару принциптерін қарастыру.
2. Білім берудің саласын басқарудың жаңа заман үрдісін (тенденцияларын) меңгеру.
3. Білім берудің саласын басқарудың негізгі функцияларына сипаттама беру.
4. Білім беру саласының қызметкерлерін аттестациялау мен біліктілігін арттыру жүйесін дүниежүзілік деңгейде қалыптастыру.
5. Білім беру саласын басқаруды әлеуметтік институтпен өзара тығыз байланыста дамыту.

Пәнді оқыту нәтижесінде доктарант мынадай құзыреттілікке ие болуы тиіс:

- білім берудің саласын басқару жөнінде түсініктері болуы;
- білім берудің саласын басқару ерекшелігін білуі;
- білім берудің саласын басқару мәселелерін шешуге икемді болуы;
- білім берудің саласын басқаруда практикалық машықтарды иемденуі қажет.

Білуге:

- нақты білімді меңгеруге байланысты қажетті әдістерді таңдауды, жаңа әдістерді құрастыра білуге тиіс;
- алынған білімді өңдеп, тиімдісін керегіне практикада қолдана білуге тиіс;
- кітапханада жұмыс істегенде ақпараттық технологияларды пайдалана білуге тиіс.
- оқу үдерісіне қажетті материалдарға шолу жасай білуі тиіс;
- терең кәсіби білімді талап ететін ғылыми-зерттеушілік іс-әрекет барысында кездесетін мәселелерді шеше білуі тиіс.

Әдістемелік ұсыныстар

Дәріс сабақтары доктаранттардың ғылыми білімін арттыратын маңызы бөлім. Жүйелі толық аргументтері келтірілген кешенді дәріс сабақтары мамандарды дайындайтын басты көзі. Дәрістің әдістемелік ғылыми-тәжірибелік, қоғамдық-саяси және кәсіби маңызы бар.

Дәрістерді тыңдау және қабылдау: доктаранттардың оқытушының дәрісіне дайындығына қойылатын талаптар:

Бірінші, психологиялық жағынан дайын болу, оның жүйелі орындалуын қадағалау.

Екіншіден, дәріс алдындағы мақсатты танымдық-тәжірибелік қызмет, оған жатады:

а) алдыңғы өтілген материалдарды, жазған тапсырмалды еске түсіру үшін;

ә) өткен сабақпен байланыстыру мақсатында берілген дәрістің материалдарымен бағдарлама бойынша оқулықпен танысу.

Оқулық бірнеше жылда бір рет шығарылатындықтан, бағдарламадағы кейбір сұрақтар оқулықта қарастырмауы мүмкін. Сондықтан, доктарант дәріс барысында осы мәселелерге көңіл бөлуі тиіс;

б) дәріс барысында негізгі жұмыстың түрлерін анықтауға тиіс (сызба, жазбаша, суреттер және т.б.);

в) бағдарлама мен оқулықтарда еңгізілген өздік жұмысқа ранапған тапсырмамен танысып, білімді тереңдетіп, тапсырмаларды орындауға қажетті әдебиеттерді таңдау.

Доктарант дәрісті тыңдап, оның мазұнын қабылдай білуге үйренуі тиіс.

Дәріс сабағында әдістің мына түрлері басым: материалды баяндау, талдау, мазмұндау, мәселені табу, оны шешу. Бұл әдістер доктаранттардың шығармашылығын арттыру мақсатында қолданылады.

Доктарант дәріс мазұнын толық түсініп шешу үшін оның мақсаты мен міндеттерін толық түсіну тиіс, әрі таңыс болуы керек. Дәрісті толық түсініп, өзіндік сын мен

көзқарасын білдіре білуі тиіс. Дәріс оқытушы мен доктарант арасындағы психологиялық –педагогикалық талаптарға сәйкес болуы тиіс.

Жазу оқытушының доктаранттардың материалды қаншалықты меңгергендігін бақылауға мүмкіндік береді. Егер дәріс барысында доктарант тындап қана қоймай жазып отрса, оқытушы дәрісті оқу кезінде оған көмек көрсетеді (қайталау, баяндау, басты ұғымды, анықтамаларды анықтауға).

Дәріс кезінде талданатын материалдарды дұрыс тұжырым жасап, қажеттісін есте сақтап немесе жазып алуыға үйретеді. Жау кезінде тақырып, тақырыпша, сұрақтар мен тапсырмалады ретпен жүйелі орындауға, оны тиімді пайдалана білуге бағыттайды. Бірақ дәрісті жазу әртүрлі болуы мүмкін. Ол дәрітің мазмұнына байланысты болып келеді.

Доктаранттардың жан-жақты маман қалыптасуына алған білімі мен дағдыланған іскерлігіне және жеке тұлғалық жауапкершілігіне, өз мамандығына деген құрметілігіне байланысты.

Пәннің тақырыптарының мазмұны

1 тақырып. Білім берудің саласын басқарудың әлеуметтік басқару түрлері

1) «Басқару», «педагогикалық басқару», «педагогикалық менеджмент» ғылыми түсініктер және мемлекеттік және қоғамдық жүйесін басқарудың әдістемесі.

2) Білім берудің саласын басқарудың әлеуметтік басқару түрлері. Басқарудың негізгі мақсаттары мен міндеттері.

3) Басқарудың принциптері мен заңдылықтары.

4) Басқарманың мемлекеттік- қоғамдық сипатты.

5) Білім берудің саласын басқарудың әлеуметтік басқару түрлерінің негізгі жүйелік аспектілері.

Практикалық тапсырмалар: «басқару», «педагогикалық басқару», «педагогикалық менеджмент» ғылыми түсініктерге зерттеу мәселелеріне байланысты шолу жасау.

Әдебиет: [1,3,5,8,9]

2 тақырып. Білім берудің саласын басқарудың педагогикалық принциптері

1) Білім берудің саласын басқарудың ғылыми объектісі және қазіргі жаңа заман педагогикасы жүйесінің бірі.

2) Білім берудің саласын басқарудың біртұтастығы және циклдығы.

3) Білім берудің саласын басқарудың субъектісі және объектісі. Білім берудің саласын басқарудың жүйесі, оның құрылымы.

4) Ұйымдастыру – педагогикалық, әлеуметтік – психологиялық, әкімшілік – шаруашылық басқармасының білім саласын басқарудың әдістері және құралы, олардың мінездемесі.

Практикалық тапсырмалар: білім берудің саласын басқарудың педагогикалық принциптерін қарастыру.

Әдебиет: [1,2,4,7]

3 тақырып. Білім берудің саласын басқарудың жаңа заман үрдісі (тенденциялары)

1) Білім берудің саласын басқарудың жаңа заман үрдісі, оның маңызы.

2) Білім берудің саласын басқарудың жаңа заман үрдісі, оның мақсаты және міндеттері.

3) Білім берудің саласын басқарудың жаңа заман үрдісінің негізгі тенденциялар: білім мекемелерінің ішілік басқармасы мен жаңа кіріспе жасау.

4) Мектептегі жаңа кіріспе типтері.

5) Мектептің дамуының инновациялық процесстің бақылау және функциялау мәселелері. Инновациялық банктің мерзімдеп құрылуы.

6) Педагогикалық анализ. Педагогикалық анализдің түрлері мен әдістері.

Практикалық тапсырмалар: білім берудің саласын басқарудың жаңа заман үрдісіне қатысты сауалнама құрастыру

Әдебиет: [1,3,6,7]

4 тақырып. Білім берудің саласын басқарудың негізгі функциялары

- 1) Білім берудің саласын басқару функциясының мағынасы.
- 2) Білім берудің саласын басқару функциясына сипаттама жасау.
- 3) Білім берудің саласын басқаруды жобалау.
- 4) Білім берудің саласын басқару функциясы, оның мақсаты және міндеттері.
- 5) *Білім беру модельдері*: ағындар моделі (бірнеше сатылы оқыту), түрлі санатты модель; интегративті модель. *Ұйымдастыру модельдері*: сегментті ұйымның моделі, әкімшілікке және қызметкерлерге қызмет істерін ұйымдастыру моделі, ұжымды ұйымдастыру моделі, матрицалы ұйымдастыру моделі.

Практикалық тапсырмалар: білім берудің саласын басқарудың негізгі функцияларын қарастыру.

Әдебиет: [1,3,8]

5 тақырып. Білім берудің саласын басқару жүйесінде инновациялық үдерістің рөлі

- 1) Білім берудің саласын басқару жүйесінде инновациялық үдеріске түсінік беру.
- 2) Білім берудің саласын басқару жүйесінде инновациялық үдерісінің негізгі компоненттері: аксиологиялық, техникалық, тұлғалық – шығармашылық, инновациялық үдеріс құрамы.
- 3) Білім мекемелерінің дәрежелі тұлғаларының функциялық қызметтері: жоғары, орта, жалпы білім беру мекемелерінің басшыларының, ғылыми, оқу және тәрбие ісі жөніндегі басшының орынбасарларының, оқудан тыс мекемелері мен ұйымдарының, орталықтардың меңгерушілерінің қызметі, оның мақсат, міндеттері.
- 4) Білім берудің саласын басқару инновацияның негізгі түсініктері (жаңа, жаңалық, инновация, жаңа кіріспе, инновациялық процесс).

Практикалық тапсырмалар: білім берудің саласын басқару жүйесінде инновациялық үдерістіне талдау жасау.

Әдебиет: [2,3,5,9]

6 тақырып. Дүниежүзілік деңгейде білім беру саласының қызметкерлерін аттестациялау мен біліктілігін арттырудың маңызы

- 1) Дүниежүзілік деңгейде білім беру саласының қызметкерлерін аттестациялау мен біліктілігін арттырудың маңызы.
- 2) Аттестацияның мақсаты мен міндеттері. Аттестацияның негізгі принциптері. Аттестациялық комиссия, оның құрамы. Аттестация өткізудің ережелері және мерзімдері.
- 3) Эксперименттік топ және оның құрамы. Эксперттік топ пен аттестациялық комиссияның шешімін қолдандыру.

Практикалық тапсырмалар: дүниежүзілік деңгейде білім беру саласының қызметкерлерін аттестациялау мен біліктілігін арттырудың шетел және отандық еңбектерінде ғылыми зерттеу элементтерін анықтау.

Әдебиет: [1,3,6,8]

7 тақырып. Білім беру саласын басқаруды әлеуметтік институтпен өзара тығыз байланыста дамытудың жолдары

- 1) Білім беру саласын басқаруды әлеуметтік институтпен өзара тығыз байланыста дамытудың мақсаты мен міндеттері.
- 2) Білім беру саласын басқаруды әлеуметтік институтпен өзара тығыз байланыста дамытудың негізгі принциптері. Білім беру саласын басқаруды әлеуметтік институтпен өзара тығыз байланыста дамытудың құрамы. Білім беру саласын басқаруды әлеуметтік институтпен өзара тығыз байланыста дамытудың жолдары.

Практикалық тапсырмалар: зерттеу жұмыстарын практикада қолдануға қатысты құжаттарды қарастыру.

Әдебиет: [2,3,5,7]

Әдебиеттер тізімі

Негізгі:

1. Жұматаева Е. Жоғары мектепте әдебиетті білімденудің инновациялық технологияларымен оқыту. Монография. – Павлодар, 2012. – 450 б.
2. Арын Е., Арын А., Жұматаева Е., Қадысова Р. Менеджерлік құзыреттің ғылыми-теориялық негіздері. – Павлодар, 2012. – 450 б.
3. Педагогика [Текст]: учеб. пособие для студентов пед. вузов и пед. колледжей / Под ред. П.И. Пидкасистого. – М.: Педагогическое общество России, 2008. – 640 с.
4. Управление развитием школы [Текст]: пособие для руководителей образовательных учреждений / Под ред. М.М. Поташника и В.С. Лазарева. – М.: Новая школа, 2008. – 464 с.

Қосымша:

5. Жұматаева Е. Жоғары мектепте оқытудың біртұтас дидактикалық жүйесі. – Алматы: Ғылым, 2001. – 208 б.
6. Жұматаева Е. Жоғары мектеп дидактикасы.- Павлодар. 2006. 316 б.
7. Харламов И.Ф. Педагогика [Текст]: учеб. пособие / И.Ф. Харламов. М.: Юристъ, 2007. – 512 с.
8. Слостенин В.А., Каширин В.П. Психология и педагогика: Учебное пособие. - М.: Академия, 2007. - 477 с.
9. Столяренко Л.Д., Столяренко В.Е. Психология и педагогика для технических вузов. - Ростов н/Д.: Феникс, 2008. - 511 с.